

громадянами вимагає удосконалення також і спеціальної педагогічної підготовки правоохоронців.

Список бібліографічних посилань

1. Загальна декларація прав людини : прийн. і проголош. резолюцією 217 А (III) Ген. Асамблеї ООН від 10.12.1948 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015 (дата звернення: 06.02.2019).

2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : схвал. Радою Європи від 04.11.1950 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення: 06.02.2019).

3. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права : прийн. Ген. Асамблеєю ООН 16.12.1966 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043 (дата звернення: 05.02.2019).

4. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права : прийн. Ген. Асамблеєю ООН 16.12.1966 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/go/995_042 (дата звернення: 05.02.2019).

5. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 05.02.2019).

6. Вайда Т. С., Черкашин А. І., Доценко В. В. Основи виховання працівників ОВС : практ. посіб. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2014. 318 с.

Отримано 11.02.2019

УДК 811.161

Валентина Анатоліївна ВАСИЛЕНКО,

*професор кафедри гуманітарних дисциплін Сумської філії
Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат філологічних наук, доцент;*

 <https://orcid.org/0000-0001-9167-1130>;

Анастасія Володимирівна КИСІЛЕНКО,

*студентка 2 курсу Сумської філії
Харківського національного університету внутрішніх справ*

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДИСКУТИВНО-ПОЛЕМІЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Досліджено компоненти професійної дискусивно-полемічної мови юриста. Виявлено особливості впливу професійної культури на мовну свідомість юристів. Проаналізовано методи, прийоми, засоби, що є компонентами професійної лінгвокультури юриста і репрезентують адекватну психологічну реакцію.

У сучасному діловому світі фахівець будь-якої сфери має швидко обирати будь-яку форму мовлення, сприймати різнорівневу інформацію,

вести діалоги, оперувати системою мовленнєвих комунікацій у межах своєї компетенції.

Зважаючи на це, культурі ділової української мови та міжособистісних відносин, професійній дискусивно-полемічній мові, етиці дискусії та суперечки, міжнародним культурним традиціям, бізнес-етикету приділяють увагу провідні мовознавці та методисти – А. П. Коваль, Н. В. Ботвина, Ф. С. Бацевич, Л. І. Мацько, Л. В. Кравець, І. А. Сайтарли, Т. А. Стоян та ін. Формування лінгвофахової комунікації нині є актуальним і тому вимагає зміни акцентів відповідно до вимог сьогодення [1; 2; 3].

У культурі фахового спілкування існує певна національна норма (*для українців-поліактивність – одночасно робити кілька справ*) з деякими регіональними особливостями. Вивчення її сприятиме підвищенню ефективності стратегій професійної діяльності, зорієнтованої на діалог і співробітництво з метою набуття певного комунікативного досвіду.

Отже, культура в діловій комунікації – це взаємодія національно-психологічних особливостей і мови. Найбільш рельєфно вона виявляється під час дискусії чи полеміки, якщо остання ведеться з еристичної позиції – установки вести суперечку так, щоб завжди залишатися переможцем, не турбуючись про істину та справедливість, широко застосовуючи різноманітні некоректні прийоми досягнення переваги, тобто маніпулюючи співрозмовником (реципієнтом).

Звідси виникає потреба у виявленні та протистоянні маніпуляції, прагматичну результативну модель з'ясування якої запропонував юрист П. С. Пороховщиків, більш відомий під псевдонімом П. Сергеїч. Спеціаліст, який прагне успішно будувати свою кар'єру, повинен вміло застосовувати це знаряддя ділової комунікації на практиці. Провідні фахівці з проблем соціальних комунікацій, зокрема англієць Г. Уейнрайт, радять починати ділове і публічне спілкування з жарту.

Особливість українського народного гумору полягає в поєднанні незлобивого жарту із хитрою (удаваною) простакуватістю. Оскільки не всі модифікації сміхової культури українців відповідають морально-етичним принципам поваги і тактовності, слід застосовувати лише ті, які створюють позитивний емоційний клімат і не допускають висміювання людей. Разом із тим є ефективним знаряддям протидії маніпуляціям (*народна мудрість говорить: щоб відволікти від наміру нас повісити, прагнемо розсмішити катів*).

Майбутніх фахівців слід готувати до ролі опонентів у суперечках з різною комунікативною метою – для встановлення істини, заради переконання опонента, задля перемоги, заради суперечки. Оскільки дві останні є типовими засобами для маніпуляцій, спектр яких стрімко розширюється. Так, дослідник, психолог за фахом В. Д. Мордачов описує

75 принципів впливу на себе та іншу особистість, серед них навіть є іменні – принцип «Одіссея» (*якщо ти підвладний обставинам і не можеш їм протидіяти, залучи свою хитрість, мужність, винахідливість*); принцип «Соломона» (*де силою взяти не можеш, там треба злукавити*) [3, с. 201–206]. Другим аспектом свідомого захисту від маніпуляцій є культура мови як аргументатора, так і реципієнта. Вміле, доречне, безпомилкове використання лексичних засобів, неординарність мовленнєвої поведінки, відсутність штампів забезпечують авторитет мовця та обстоюваної ним позиції. Підвищує авторитет мовця його зовнішній вигляд, постава. У опонента не виникне бажання скористатися стресовою ситуацією для маніпуляцій, якщо мовець(реципієнт) демонструє пряму спину, рівне дихання й твердий погляд.

Суть пасивного захисту, котрим повинен володіти успішний комунікатор, полягає в затримці власних спонтанних реакцій на дії маніпулятора, змушуючи маніпулятора або розкрити свої задуми, або відмовитися від них. Отже, важливою умовою застосування цієї форми захисту є *витримка*.

Серед найбільш ефективних форм пасивного захисту виділяємо такі: а) *не реагувати на слова маніпулятора, роблячи вигляд «не розчув», «не звернув уваги», «не помітив» тощо*; б) *тактовне, стримане й несподіване мовчання*; в) *гра в «тупуватість» – «не зрозумів», «не второпав»*; г) *формалізувати спілкування*; д) *повне або часткове ігнорування слів маніпулятора*; е) *прийняття інформації до уваги і відкладання рішення на завтра* [1, с. 81–86].

В офіційному спілкуванні актуальним стає *мистецтво тримати паузу*. Не поспішати, заспокоїтися й знайти більш гідну й мудру відповідь, при цьому подумки з'ясувати для себе: а) *чи потрібно мені саме це?* б) *чи потрібно мені це саме зараз?* в) *чи потрібно мені це саме за таку ціну?* г) *чи потрібно це саме мені?* Під час паузи надзвичайно важливо відмовитися від прагнення помститися партнерові, зачепити його гідність, тобто стати вище, відчувати свою перевагу, свою шляхетність. Пауза дозволить і суперникові, у свою чергу, зайняти більш виважену позицію і, можливо, відмовитися від наміру маніпулювати вами. Найбільш ефективним пасивний захист стає тоді, коли установку на боротьбу змінюється установкою на співпрацю. Найкраща форма захисту – взаємний ненапад.

Отже, знання методів, прийомів, засобів захисту від прихованого психологічного впливу допоможе професійному комунікатору адекватно зреагувати.

Список бібліографічних посилань

1. Ботвина Н. В. Міжнародні культурні традиції: мова та етика ділового спілкування : навч. посіб. Київ : Арттек, 2000. С. 81–86.

2. Мацько Л. І., Кравець Л. В. Культура української фахової мови : навч. посіб. Київ : Академія, 2007. С. 203–223.

3. Мордачев В. Д. Манипулирование людьми: играем на слабостях. Ростов н/Д. : Феникс, 2005. 250 с.

Отримано 27.02.2019

УДК 343.1

Віктор Миколайович ВЕЛИКИЙ,

доцент кафедри професійних та спеціальних дисциплін

Херсонського факультету

Одеського державного університету внутрішніх справ,

кандидат педагогічних наук, доцент

КОРПОРАТИВНІ ОЧІКУВАННЯ СЛУХАЧІВ КУРСІВ ПЕРВИННОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

*Присвячено аналізу сутності та стану корпоративних очікувань слухачів
курсів первинної професійної підготовки поліцейських.*

Проблема формування корпоративної культури як однієї з підвалин належного виконання сучасною поліцією своїх функцій є надзвичайно актуальною. Тільки вибудувавши корпоративну культуру належного рівня, можна очікувати підвищення ефективності діяльності кожного окремого поліцейського. Проте в Україні проблема корпоративної культури поліції як важливої ланки правоохоронної системи залишається предметом лише окремих досліджень. Не має належного обґрунтування питання оцінки корпоративної культури поліцейських в цілому та окремих її елементів, взаємозв'язку стану корпоративної культури та рівня ефективності діяльності підрозділу, відсутня чітка методологія формування такої культури, не досліджено особливості практичних технологій її формування.

Корпоративну культуру можна розглядати як інструмент управління. Адже високий рівень корпоративної культури забезпечує узгодженість та послідовність дій колективу, його зацікавленість у результаті діяльності організації, її іміджі. Спільні для поліцейських корпоративні цінності, переконання та звичаї посилюють внутрішню координацію, зацікавленість у спільній діяльності та сприяють самоусвідомленню себе як частини механізму, що працює на загальний результат, власної необхідності.

Вивчення корпоративної культури посилює розуміння цінності людського капіталу, де в центр уваги ставиться особистість, її потреби та очікування, визнання необхідності активнішого залучення працівників,